Tafelrede uitgesproken op 21 mei 2022 door Cisca Griffioen

Dit is een feestelijke dag. Niet alleen hebben we vandaag onze uitgestelde jaarvergadering, maar er is ook een uitreiking van de Van 't Hoff-medaille aan prof. Bert Meijer[1]. Verder vieren we ons 46e lustrum, ofwel ons 230-jarig bestaan. Al is dit ook uitgesteld en bestaan we dit jaar in feite 232 jaar. En het is nu 21 mei en dat is geen gebruikelijke dag in het jaar voor een bijeenkomst van het Genootschap.

Is dit uitstel en de dag uniek in de geschiedenis van het Genootschap? Nee, zeker niet. In 1866 was er in Amsterdam een cholera-epidemie en toen werd de jaarvergadering een jaar uitgesteld.

Ik heb ook eens naar de data gekeken waarop de vergaderingen plaats vonden. De eerste ALV was op maandag 5 september 1791. Het 50-jarig bestaan werd gevierd op woensdag 2 september 1840, het 75-jarig bestaan op vrijdag 29 september 1865. Dan denkt u natuurlijk dat vroeger alles in september gebeurde, maar dat is niet zo. Woensdag 15 oktober 1890 werd het 100-jarig bestaan gevierd in Artis. En Willem Vrolik werd op woensdag 4 mei 1853 voorzitter van het Genootschap. Toen ik secretaris werd, eerst van Sectie 2 en toen Algemeen, was het standaard dat de jaarvergadering plaats vond op *de laatste vrijdag van november*. Ik heb een keer geprobeerd dat een week te verzetten, maar toen brak er opstand uit onder de leden. Maar in het verleden was dat dus anders. En nu dus ook: het is een zaterdag in mei!

Waardoor bleef het Genootschap de vitale organisatie die het nu nog steeds is?

Volgens mij komt dit doordat het Genootschap zich steeds heeft aangepast aan veranderingen in de wetenschap en de maatschappij zonder de traditionele doelstellingen uit het oog te verliezen. Ik noem een aantal:

1. Naamswijzigingen: 2 september 1840: Genootschap ter Bevordering van Genees- en Heelkunde; In 1870 nieuwe en ook huidige naam: Genootschap ter Bevordering van Natuur, Genees- en Heelkunde. Wiskunde en Informatica zijn wel toegevoegd als wetenschapsgebieden, maar dat heeft niet geleid tot een naamswijziging.
2. In 1852: vijf secties nog binnen de Geneeskunde. Later waren er drie secties, maar die zijn door het interdisciplinaire karakter van de wetenschap eind 20e eeuw geruisloos verdwenen
3. Bij de oprichting werden *Prijsvragen* en *Verhandelingen* genoemd. De verhandelingen werden in 1870 vervangen door *Werken van Het Genootschap* en er kwam een maandblad voor natuurwetenschappen (1870-1898). De prijsvragen stierven eind 19e eeuw een zachte dood. Publiceren in internationale tijdschriften werd steeds belangrijker.
4. 15 oktober 1890 vierden we ons 100-jarig bestaan in Artis. Een historisch moment is dat op die jaarvergadering drie vrouwen lid werden: Marie du Saar (1860-1955)[2], de eerste promovenda van de Gemeente Universiteit in 1890, Catharine van Tussenbroek

[1] https://www.tue.nl/nieuws-en-evenementen/nieuwsoverzicht/24-05-2022-van-t-hoff-medaille-2022-voor-bert-meijer
[2] https://www.ntvg.nl/artikelen/nederlands-eerste-vrouwelijke-medisch-specialist

(1852-1925)[3] (cum laude promotie bij Donders in Utrecht) en ter vergadering een biologe mevrouw Anna Weber-van Bosse (1852-1942, echtgenote van zoöloog Max Weber)[4]. Dat was in die tijd bijzonder, want er woedde een heftige strijd tussen voor- en tegenstanders van studeren en promoveren van vrouwen. Cornelis Winkler, de eerste hoogleraar neurologie en psychiatrie in Nederland (Utrecht - Amsterdam - Utrecht) was een fervent *tegenstander* van studeren door vrouwen, en de stichter van de eerste gynaecologische kliniek in Nederland, Arthur Mendes de Leon, zei dat vrouwen de vooruitgang alleen maar in de weg hadden gestaan. Het is dus zeer prijzenswaardig dat het Genootschap al direct gepromoveerde vrouwen toeliet als leden. En Catharine had Geneeskunde gestudeerd in Utrecht en vestigde zich pas later in Amsterdam!

5. Medailles: we hebben er nu 10, allemaal eens in de 10 jaar en ieder jaar een medaille. De oudste is de Genootschapsmedaille en de jongste de Korteweg medaille (Wiskunde en Informatica). Vandaag de Van 't Hoff-medaille en voor jonge onderzoekers is er de Andreas Bonn-medaille.
6. Bijzonder Hoogleraren: we hebben er nu al 8 (9?). Dat is een verdubbeling sinds 30 jaar en vanmiddag hebben we kunnen horen wat een boeiende onderzoeksterreinen door hen worden bestreken.

We kunnen dus concluderen dat het Genootschap door de eeuwen heen trouw is gebleven aan de doelstelling om de wetenschap te bevorderen en daar een deels traditionele (medailles) en deels eigentijdse (bijzonder hoogleraren) invulling aan heeft gegeven.

Dus er is alle reden tot vertrouwen in de toekomst en daarop wil ik graag een toast uitbrengen!

[3] https://nl.wikipedia.org/wiki/Catharine_van_Tussenbroek
[4] https://nl.wikipedia.org/wiki/Anna_Weber-van_Bosse